

Lieve mensen van de Kerstnacht, hier samengekomen of thuis, deze avond verbonden in Gods liefde,

Zou U het merken - als ik gewoon de woorden 'Kerst', 'Jezus', 'herdertjes' en 'actueel' in het nieuwe computerprogramma *ChatGPT* had gestopt met als opdracht er een preek van te maken?

Want het was groot nieuws dat er een computerprogramma is ontwikkeld dat met de input van een paar woorden hele teksten kan produceren? Lezingen, artikelen, werkstukken, brieven en dus ook preken?

Het programma heeft onnoemelijk veel kennis verzameld - boeken en artikelen - en destilleert daaruit de inhoud voor een tekst als je het er de opdracht toe geeft. Fascinerend, want er komen hele knappe en zinnige teksten uit tevoorschijn. En vele malen sneller geproduceerd dan wij mensen dat kunnen.

Kritiek was er ook. De helderste vond ik dat zo'n programma uiteindelijk niet verder komt dan wat *koeien* doen: het *herkauwen* van wat je erin stopt. Geen creativiteit, geen originele wijsheid, geen nuances en vooral: *niets wezenlijk nieuws*.

Je zou kunnen zeggen: het blijft toch 'in een spiegel kijken', je ziet alleen *jezelf* terug. Het is niét als een *ontmoeting* met iemand *ánders*.

En is het ook niet zo met de wereld om ons heen, die we meer en meer met onze eigen smaak inrichten en vormgeven? Het leven in 'bubbels' van gelijkgestemden?

We komen steeds *onszelf* tegen. Er komt uit deze wereld van ons nooit méér dan we er zelf instoppen.

Zou misschien het enige écht nieuwe kunnen zijn: dat wat niét bij óns begint?

En zou dat bijvoorbeeld de geboorte van een kind kunnen zijn? Van *nieuw* leven? Waarvan we altijd ontroerd raken, omdat het nog zo *ongerept*, zo *onbeschreven* is?

Is het Kerstfeest daarom het feest dat ons zo kan raken, omdat het ons een 'nieuw begin' aanreikt? Ons het gevoel kan geven *zelf* weer nieuw - nieuw geboren - te worden? Een nieuwe kans voor u, voor mij, voor samen?

Ik geloof zeker dat het zo 'werkt', met Kerst. Dat het niet minder dan ons *hart* opent voor de mogelijkheid dat er een nieuw begin mogelijk is. En ons daarover ontroert.

Maar ook het Kerstverhaal kan een verhaal worden alsof het door dat eerder genoemde computerprogramma is geschreven: herkauwen van wat we al weten, niks nieuws of verrassends, een spiegel met hooguit een rand kerstversiering eromheen. Een 'kerstbestand' in een oorlog: een moment romantische vrede en daarna weer het geweld van strijd. *Kerst als ingekapseld* verhaal, dat je één keer per jaar tevoorschijn haalt van zolder - net als je kerstballen...

Dát is dus ook deze avond de grote vraag: hoe dringt de geboorte van het Kerstkind als iets wérkelijk nieuws tot ons door? En hoe blijft het dat?

Ik denk dat we dat toch moeten zoeken bij juist de meest *onwaarschijnlijke* elementen van het verhaal. De stal en de kribbe en dan de nieuwe baby - dat is allemaal ontroerend, maar nog wel *te bevatten* ontroerend.

Maar wat doen we met de meer ónbevattelijke elementen in het verhaal? De hemel die *opengaat*. Stralend *licht* midden in de nacht. Een *engel* met een boodschap, een gigantisch *engelenkóór* dat zingt over 'God in de hoge' en - hoe onbevattelijk is *dát* - *vrede op aarde?!*

Kijk, zulke dingen zijn *nieuw* in de zin dat ze niet *bij ons*, niet op aarde beginnen. Dáár wil het kerstverhaal ons hebben. Want dát maakt uiteindelijk deze geboorte écht bijzonder. Dát *ontglipt* de 'inkapseling'. Dát blijft steeds opnieuw onze verwondering wekken.

In het verhaal wordt er alles aangedaan om ook deze geboorte in te kapselen. Onderdeel te laten worden van de *logica* van deze wereld, 'wat bestaat en níet kán bestaan'. Het nieuwe '*smoren*'. Aanpassen aan wat 'normaal' is. Want we hebben maar moeite met wat en wie 'anders' is dan wijzelf. Wat niet bij onszelf begint.

De ouders van het kind, Jozef en Maria, móéten op bevel op reis, om te worden ingeschreven in het systeem, in de *algoritmes* zal ik maar zeggen, van keizer Augustus en meneer Quirinius. Het was een misdadig systeem - zoals premier Rutte dat deze week erkende van de *slavernij*, waarin mensen tot handelswaar werden gemaakt, tot nobody's. Ontmenselijkt...

Dat is wat Paulus in zijn briefje aan de Galaten zo ter harte gaat. Dat wij mensen als het aan God ligt geen *dienstknechten* zijn. Niet onderworpen aan machten en krachten die aan ons *mens-zijn* áf doen. We zijn oneindig veel meer dan slaaf van economische wetten, meer dan 'consumenten', meer dan - zie Rusland - kanonnenvlees.

We zijn méér dan mensen van ons eisen. Een kind is méér dan de verwachtingen van de ouders. Een mens is méér dan de hokjes waarin we elkaar duwen. Je bent méér dan je afkomst, méér dan je ziekte of handicap, méér dan je armoede óf rijkdom.

Én je bent meer dan je *spiegelbeeld*. Je bent een mensenkind - allereerst *in de liefdevolle ogen van God*. Zó mag je geboren worden, steeds opnieuw.

Paulus schrijft: wij mensen worden 'losgekocht' - zoals slaven werden vrijgekocht. Voor de *vrijheid* die God voor ons geeft. Om enkel en alleen *zijn* kinderen - zonen en dochters - te zijn. Niet kinderen van allerlei 'wetten', logica en dwang, maar *zijn kinderen*, met onze oorsprong in zijn liefde.

Heel plastisch geeft hij aan dat je dan tegen God 'vader' kunt zeggen. En ja, dat is van hetzelfde 'onwaarschijnlijkheidsnivo' als die *zingende engelen* en de hemel die *opengaat*.

Maar 'vader' zeggen tegen de oorsprong van jouw leven, tegen de grond van je bestaan - zodat 'die wij God noemen' *aanspreekbaar* wordt, *dat* maakt ons pas werkelijk tot mens. Dat namelijk wijzelf in ons diepste wezen aansprekende en aanspreekbare mensen zijn, voor de hemel - voor de liefde en de goedheid die waar dan ook maar niet bij ons begonnen is.

Dat je God mag kennen zoals je een ander mens ként - in ontmoeting en gesprek - *en* dan ook door God gekend *bént*, *dat* laat je werkelijk als mens geboren worden.

En God verschijnt *zél*f ook 'met een menselijk gezicht' - in een kribbe - om niet als 'onbewogen beweger' of 'kosmische macht', maar om als *liefde* op te lichten in ontmoetingen en ons zó weer mens - menselijk - te maken.

Een lievelingsgedichtje van mijn moeder zegt hetzelfde over het *licht*, het maakt het licht *menselijk*, het kan *spreken* met het licht, en dat maakt óns menselijk, daar ben ik van overtuigd:

Gelukkig dat het licht bestaat en dat het met me doet en praat en dat ik weet dat ik er vandaan kom, van het licht of hoe dat heet.

Laten we het in deze wereld persoonlijk houden, menselijk maken. Dat doet God met kerst. God geboren in een mensenkind maakt God menselijker. En ons 'goddelijker', waarmee ik bedoel - zoals Paulus: dat wij 'van God zijn', uit hem voortkomen. God is de bron. En dat we uiteindelijk niet van ik zal maar zeggen 'keizer Augustus zijn', of slaaf van ons werk, of van 'Computer says no'. Dat is onze diepste identiteit.

Nieuw leven begint niet bij ons. En het helpt enorm *dát* bij alles en elke dag te bedenken. Dat *wié* we maar ontmoeten een 'kind van God' is, zorgvuldig en eerbiedig en vooral ópen tegemoet te treden. Dat we elkaar steeds opnieuw geboren laten worden. Een nieuw begin laten maken.

Allen die het hoorden *verwonderden* zich, vertelt Lukas.

Het is het hoogste doel van het Kerstfeest: dat we ons opnieuw *verwonderen*. Verwonderd over ons eigen menszijn, en dat van wie we ontmoeten. Over nieuw geboren kunnen worden als kind van God.

Zo is Christus voor ons geboren!

Eer zij God in de hoge en vrede op aarde bij de mensen - hij heeft ze lief! Moge het zo zijn!

Amen.